

Ὁ δὲ κ. Τρικούπης, ἐν ὀνόματι τοῦ Μεσολογίου εἶπεν: «Ὅπως οἱ πατέρες ἡμῶν ἀφιέρωσαν τὸν βίον αὐτῶν εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ ἔθνους οὕτως αὐτὸς κύριον τοῦ βίου αὐτοῦ μέλημα προεῖλετο τὰς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ. Ἦσθάνθη ὅτι τὸ μέγα ἔργον, οὕτινος τὴν ἐπιτέλεσιν ἐκλιροδότησεν ἡ γενεὰ τοῦ ἀγῶνος εἰς τὰ τέκνα αὐτῆς, δύναται νὰ διεξαχθῇ μόνον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐργασθεῖς ὑπὲρ τῶν φιλελευθέρων τοῦ ἔθνους θεσμῶν, ὅτε οὗτοι παρεγνωρίζοντο, συνετέλεσεν ὡς εἶπερ τις ἢ ἄλλος εἰς τὴν διατρέψασιν, ὅτι ἐν Ἑλλάδι, διὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ λαοῦ τὰς παραδόσεις ἢ τοὺς πόθους αὐτοῦ, ἡ συντήρησις εὐρηται ἐν μόνῃ τῇ εἰλικρινεῖ ἐφαρμογῇ θεσμῶν φιλελευθέρων.»

Καὶ τέλος ὁ πρωθυπουργὸς κ. Κουμουνδούρος εἶπεν: «Ὡς ἐγνώρισα Δεληγεώργη ὡς ἀντίπαλον, διότι εἰς ὅλας τὰς ὁμαλὰς καὶ κανονικὰς περιστάσεις καὶ εἰς τὰ δευτερεύοντα ζητήματα διεφωνοῦμεν ἥσο ἀντίπαλος φοβερὸς, διότι ἡ εὐγλωττία σου ἦτο εὐγλωττία τῶν ἀρχαίων χρόνων ἥσο ἀντίπαλος φοβερὸς, ἀλλ' ἀξιοπρεπής· δὲν ἐταπεινόνες τὰ ζητήματα, ὕψονες ἀπειναντίας τὴν συζήτησιν καὶ ἐπροκάλεις τὴν ἀμιλλαν καὶ τὴν ἐργασίαν· σ' ἐγνώρισα ὡς φίλον, διότι εἰς ὅλας τὰς δυσκόλους περιστάσεις καὶ ἐφ' ὅλων τῶν κυρίων ζητημάτων συνεπράττομεν καὶ συνειργαζόμεθα ὡς φίλοι· ἥσο φίλος εἰλικρινής, ὁ ἱπποτικὸς χαρακτήρ σου δὲν σοὶ ἐπέτρεπε τὰς ταπεινὰς ἀντιζηλίας καὶ τὰς εὐτελεῖς δολιότητες· εἶχες διαυγῇ τὴν διάνοιαν καὶ διὰ τοῦτο κατενόεις ἀμέσως τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων· εἶχες σταθεράς πεποιθήσεις καὶ ἐνέργειαι εἰλικρινῶς, ἡ δὲ εἰλικρινεὶα εἰς τὴν σύμπραξιν χορηγεῖ θάρρος καὶ ἐλευθερίαν.»

#### ΒΡΑΧΜΑΝΙΣΜΟΣ

Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἶδομεν ὅτι ἡ πρώτη τῶν Ἰνδῶν καὶ πάντων τῶν Ἀρίων λαῶν θρησκεία ἦτο ἡ λατρεία τῆς φύσεως ἐν προσωποποιήσει τοῦ Ἰνδρα, τοῦ Ἀγνῆ, τοῦ Βαρούνα, τοῦ Σουρύα καὶ ἄλλων. Ἀλλὰ βραδύτερον, ὅτε οἱ Ἄριοι ἐπεξετάθησαν μέχρι τῆς πεδιάδος τοῦ Γάγγου καὶ ὕστερον μέχρι τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας τῆς χερσονήσου, ἡ ἀπλὴ αὕτη θρησκεία δὲν ἔμεινεν ἀπλῆ, ἀλλ' ἠύξανε προσλαμβάνουσα καὶ ἄλλας θεότητας. Ὅσα δὲ ἐξηπλοῦτο ἡ τῶν Ἀρίων φυλὴ καὶ διηρείτο εἰς πολλὰ χωριστὰ βασίλεια, τοσοῦτον ἠύξανε τὸ πλῆθος τῶν θεῶν. Ἰνὰ δὲ περιορίσῃ τὸ πλῆθος τῶν θεῶν τούτων οἱ ἱερεῖς, οἱ Βραχμᾶνες, ἐπεχείρησαν νὰ εἰσαγάγῃσι νέας περὶ θεῶν καὶ κόσμου θεωρίας. Πρὸς ἐπιτυχίαν δὲ τούτου ἔπρεπε πρῶτον νὰ καταβάλλῃσι τὴν ἰσχύουσαν τάξιν, τοὺς πολεμιστὰς, καὶ νὰ λάβωσιν αὐτοὶ τὴν θέσιν αὐτῶν. Οἱ μακροὶ καὶ αἱματηροὶ πόλεμοι ἐξήντηλσαν τοὺς πολεμιστὰς, οἱ δὲ Βραχμᾶνες δὲν ἐδυσκολεύθησαν τότε μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἡσυχίας ν' ἀποστερήσῃσι αὐτοὺς, ἐξασθενήσαντας ἤδη ἐκ τῶν πολέμων, τὸ ἀξίωμα, ὅπερ ἕως τότε κατεῖχον. Κατώρθωσαν δὲ τοῦτο τοσοῦτον εὐκόλως, καθ' ὅσον τὸ κλίμα ἐξενεύ-

ριζε τοὺς πολεμιστὰς καὶ ἡ εὐφορία τῶν ὀχθῶν τοῦ Γάγγου καὶ Ἰαμουᾶ παρεσκευάζεν εἰς βίον ἡρεμον καὶ ἀπράγμονα.

Τότε οἱ Βραχμᾶνες κατέστησαν νέαν πραγμάτων τάξιν καὶ ἰδρυσαν τὴν εἰς βίους ἡ τάξεις διαίρεσιν, ἥς ἡ παραβίασις ἡπειλεῖτο ὑπὸ τῆς θείας ὀργῆς. Καὶ αὐτοὶ μὲν ὡς ἔμπειροι τῶν θρησκευτικῶν κατέλαβον τὴν πρῶτην θέσιν, εἰς δὲ τοὺς πολεμιστὰς, τοὺς Ξατρᾶς, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν αὐτῶν ὄντας, ἀπέδωκαν τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν. Τρίτην δὲ διαδοχικὴν καὶ κληρονομικὴν τάξιν ὥρισαν τοὺς Βαϊσῆας, εἰς οὓς ἀνῆκον οἱ γεωργοί, οἱ βιομήχανοι καὶ οἱ ἔμποροι. Μετὰ τούτους ἤρχοντο οἱ Σοῦδραι ἢ οἱ δοῦλοι.

Θέλοντες, ὡς εἶπομεν, οἱ Βραχμᾶνες νὰ φέρωσιν ἐνότητα καὶ τάξιν εἰς τὸ πλῆθος τῶν θεῶν τοῦ λαοῦ ἐπειράθησαν ν' ἀντικαταστήσωσι τὴν ἀρχαίαν τῆς φύσεως θρησκείαν καὶ νὰ ζητήσωσι πρῶτην τινὰ ἀρχὴν δι' ἐπιστημονικῆς θεωρίας, ἵνα προαγάγῃσι τὸν λαὸν εἰς τὴν γνώσιν ἑνὸς μόνου ἀληθοῦς θεοῦ. Ἀλλ' ὡς θὰ ἴδωμεν, ὁ λαὸς δὲν ἐπροχώρησεν οὐδὲ ἐν βῆμα πρὸς τὴν κατάληψιν τοῦ αἰωνίου. Ὄντος διὰ τῶν νέων θρησκευτικῶν θεωριῶν.

Βάσιν τῶν νέων θεωριῶν τῶν ἐλάβον οἱ Βραχμᾶνες μυστηριώδη τινὰ θεότητα, τὸ Βραχμᾶ, ἥτις ἐλατρεύετο καὶ ὑπὸ τῶν πρῶτων Ἰνδῶν καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ ἅγιον τῆς προσευχῆς πνεῦμα. Τὸ Βραχμᾶ ἐθεώρησαν ὡς τὴν ψυχὴν τοῦ κόσμου καὶ τὴν πρῶτην πηγὴν παντός ὄντος. Τὰ ἱερά τῶν Βεδῶν βιβλία εἶνε ἀνεξάντλητα ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ καὶ τῷ ὀρίσμῳ τῆς πρώτης ταύτης ἀρχῆς. Αἱ Βέδαι ἀποκαλοῦσι Βραχμᾶ τὸ αἰωνίως ὄν, τὸ μόνον ἀληθῶς ὑπάρχον καὶ ἐν τῇ εὐδαιμονίᾳ καὶ τῇ χαρᾷ ἐκδηλοῦν ἑαυτό. Τὸ πρῶτον τοῦτο ὄν, ἐν ἑαυτῷ περιέχον τὰ πάντα, ὑπάρχει πράγματι. «Τὸ Βραχμᾶ δὲν ἔχει ἔκτασιν, οὔτε μῆκος οὔτε πλάτος· δὲν εἶνε οὔτε μέγα οὔτε μικρόν. Εἶνε ἄνευ σκιάς καὶ σκότους, ἄνευ ἀνέμου καὶ ὁσμῆς, ἄνευ γεύσεως, ὀφθαλμῶν καὶ ὠτων καὶ γλώσσης· δὲν ἔχει οὔτε νεότητα· οὔτε γῆρας· δὲν συστέλλεται οὔτε διαστέλλεται.» Ἰδίως δὲ ἐθεώρουν τὸ Βραχμᾶ οἱ Βραχμᾶνες ὡς τὸ ἅγιον πνεῦμα τὸ ἐνοικεῖ ἐν ταῖς δεήσεσι καὶ θυσίαις, ὡς τὸν μόνον μεσίτην ἀνθρώπων καὶ θεοῦ. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τῆς μυστικῆς ἐν τῇ προσευχῇ δυνάμεως εἰσδύει ὁ ἀνθρώπος εἰς τὴν οὐσίαν αὐτοῦ καὶ ἐξαναγκάζει εἰς τὸ ἐπακοῦσαι τῶν δεήσεων αὐτοῦ, τὸ Βραχμᾶ ὑπῆρχε κυρίως ὁ θεὸς τῆς δεήσεως καὶ τῆς θυσίας. «Πᾶσα τῆς θεότητος καὶ τῶν ἀνθρώπων ἡδονὴ προέρχεται ἐκ τῆς προσευχῆς, λέγουσιν αἱ Βέδαι, αὐξάνει ἐν τῇ προσευχῇ καὶ ἐξικνεῖται εἰς τὴν τελειότητα διὰ τῆς προσευχῆς. Ἐν τῇ φλογὶ αὐστηρᾶς προσευχῆς καταναλίσκονται ἀμέσως πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι τῶν ἀνθρώπων καὶ αὐταὶ αἱ μέγισται. Τὰ θεία πνεύματα δέχονται τὰς διὰ προσευχῆς καθυρισθείσας θυσίας τῶν Βραχμάνων καὶ ἐκπληροῦσι δαψιλῶς τὰς εὐχὰς τῶν. Καὶ αὐτὸ τὸ Βραχμᾶ, ὁ κύριος τῶν δημιουργημάτων ἐκτελεῖ πάντας τοὺς νόμους τοῦ διὰ τῆς προσευχῆς, δι' ἧς καὶ αἱ γνώσεις τῶν Βεδῶν προσκτῶνται. Διὰ

»τοῦτο καὶ αὐτοὶ οἱ Θεοὶ ἐδήλωσαν ἐμφανῶς περὶ τῆς «ἐνεργού» δυνάμεως τῶν προσευχῶν, ὅτι τὰ πλεονεκτήματα εὐσεβοῦς προσευχῆς ὑπερβαίνουνσι πᾶσαν ἐννοίαν». Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀνάπτυξις τῆς καθαρᾶς ψυχῆς τοῦ Βραχμᾶ ἀπεκαλύφθη κατὰ πρῶτον ὡς πρόσωπον, ὅτε ἐξῆλθεν ὁ κόσμος ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ.

(ἔπεται συνέχεια)

ΚΩΝΣΤ. ΝΕΣΤΟΡΙΔΗΣ.

#### Η ΕΚ ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑ

Ὁ Ἰσχαὴλ Π. Ἰνμάν, ὅστις ἀπέθανεν ἐσχάτως ἐν Οὐτικῇ τῶν Ἦν. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς μόλις εἶχε προφέρει μίαν λέξιν εἰς διάστημα πλέον τοῦ ἡμίσεως ἑκατονταετηρίδος. Δὲν ἦτο βωδὸς ἡδύνατο νὰ ὁμιλῇ πολὺ καλὰ· ἀλλ' ἐπέστη ἐν πρώτῳ ἡλικίᾳ ὅτι πλειότερα βλάβη ἢ ὠφέλεια ἐγένετο διὰ τῆς ὁμιλίας, καὶ διετέλεσε πιστὸς εἰς τὰς ἀρχάς του μέχρι τοῦ θανάτου του. Ἡ σύζυγός του λέγει ὅτι δὲν ἔλαβε ποτὲ γυνὴ καλλίτερον σύζυγον. Αἱ σχέσεις τῶν συζύγων ὑπῆρξαν πάντοτε εὐχάριστοι, καὶ ἡ κ. Ἰνμάν παρέτηρσεν εἰς τοὺς γείτονας αὐτῆς: «Ἐὰν ὁ Ἰσχαὴλ ἐλάλει ὅσον ἐγὼ, ὁ Κύριος γινώσκει τί θὰ συνέβαιναν». Τινὲς τῶν ἐγγράφων αὐτοῦ ἀπαντήσεων εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῶν φίλων του οἵτινες ἦσαν περίεργοι νὰ μάθωσι διατί ἐπρωτίμα τὴν σιωπὴν τῆς ὁμιλίας εἶναι ἀξιοσημειώσεως. Μία ἀπάντησις ἦτο: «Καλὸς ἀκροατὴς πρωτιμότερος ἀνουςίου λαλητοῦ». Ἑτέρα ἦτο: «Θέλω ν' ἀποδείξω ὅτι εἰς ἄνθρωπος δύναται νὰ ᾖ εὐτυχὴς καὶ νὰ κρατῇ τὴν γλῶσσαν του». Ἑτέρα: «Πειρώμαι νὰ σκεθῶ τι καλὸν ἵνα τὸ εἶπω» γεγονούᾳ τῇ φωνῇ. Ἱερεὺς τις ἠρώτησε ποτὲ τὸν Ἰνμάν διατί δὲν ἐσκέπτετο ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκεν αὐτῷ τὴν γλῶσσαν ἵνα ποιῇ αὐτῆς χρῆσιν. Ἡ διὰ μολυβδοκονδύλου ἀπάντησις ἦτο: «Ὁ Θεὸς μοι ἔδωκε νοῦν ὅστις μοι λέγει πότε νὰ μεταχειρισθῶ τὴν γλῶσσάν μου».

Ἐν ἔτει 1842 ὅτε ἐταξίδευεν μετὰ τῆς συζύγου του ἐν λεωφορείῳ εἰς ἐξοχικὸν μέρος, ἡ ἀμαξία ἔστη ἀπέναντι παντοπωλείου. Παῖς τις ἐκοιμᾶτο ὑπὸ τὴν στοάν. Ὁ Ἰνμάν εἶδε μέγαν μαῦρον ὄφιν ἔρποντα παρὰ τὸν παῖδα. Δραξάμενος τοῦ βραχίονος τῆς συζύγου του ἐκραύγασεν «Ἰδὲ» καὶ δεικνύων τὸν ὄφιν ἐπήδησεν ἐκ τῆς ἀμάξης, ἐδίωξεν αὐτὸν εἰς ἀπόστασιν τινα, καὶ ἐπὶ τέλους τὸν ἐφόνευσεν. Ἀφῆκεν ἱκανὴν περιουσίαν, τὴν ὁποίαν κληρονομεῖ ὁ υἱός του. Ἡ τελευταία αὐτοῦ γραπτὴ ἔκφρασις ἦτο: «Ἡ σιωπὴ εἶναι χρυσή». Ἡ συχνὴ διὰ μολυβδοκονδύλου συμβουλὴ εἰς τὸν υἱὸν του ἦτο: «Κράτει τὸ στόμα σου κλειστόν».

Τοῦ διαπρεποῦς ῥήτορος, τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας, τοῦ Χρυσόστομου, ὁ πατὴρ ἦτο στρατιωτικὸς ὑψηλὸν κατέχων βαθμὸν. Ὁ Χρυσόστομος ἐξεπαιδεύθη δικηγόρος, ἀλλ' ἡ ἐξάσκησις τῆς ἐπιστήμης δὲν ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς θεωρίαν. Φοβηθεὶς μήπως ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔφυγεν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἠνώθη μετὰ τῶν μοναχῶν, ἐπισκεπτόμε-

νος ἐνίοτε τὴν μητέρα του, ἀλλ' ἡ ὑγεία του ἐβλάβη, καὶ ἀφοῦ ἔζησεν ἐπὶ ἑξ ἔτη ἐντὸς σπηλαίου ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχείας ἐχειροτόνησεν αὐτὸν διάκονον καὶ τὸν ἠνάγκασεν εἰς ἐργασίαν. Ὁ Χρυσόστομος ἀνυψώθη ὑπερμέτρως ἀλλ' ἔπειτα ἔπεσεν. Εὐτυχῶς εἶχε τὸ ἐθνικὸν μεγαλεῖον νὰ τρέψῃ τὴν πτώσιν του εἰς θάλασσαν. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐστράφη κατ' αὐτοῦ πρῶτος, εἶτα ὁ Θεόφιλος, εἶτα ἡ Αὐτοκράτειρα, αὕτη ἐπέτρεψε τῷ Θεοφίλῳ νὰ συγκαλέσῃ συνέδριον νὰ δικάσῃ τὸν Χρυσόστομον καὶ οὗτος κατεδικάσθη, ἀλλ' ὁ λαὸς ἀπέτρεψε τὴν καταδίκην καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα τὴν ἀνεκάλεσεν. Ὁ Χρυσόστομος ἐπομένως ἦτον ἰσχυρώτερος ἢ πρότερον ἀλλ' οὐδ' ἐλάχιστον φρονιμώτερος. Προσέβαλε πάλιν τὴν Αὐτοκράτειραν, καὶ νέα σύνδοσις συνῆλθε ἥτις ἐξώρισεν αὐτὸν, ἀλλ' ὑπέκυψεν μετὰ καρτερίας. Ἀπεβίωσεν ἐν τῷ ἐξηκοστῷ ἔτει τῆς ἡλικίας του, ὡς μάρτυς.

#### ΑΓΓΕΙΑ ΛΕΥΚΟΣΙΑΔΗΡΟΥ

Κατὰ τὸ ἀξιόλογον περιοδικὸν ὁ «Ἀμερικανὸς Ἐπιστήμων», μεγάλην πρέπει νὰ καταβάλληται προσοχὴ εἰς τὰ ἐκ λευκοσιδήρου ἀγγεῖα τῶν ὁποίων γίνεται χρῆσις εἰς τὴν μαγειρικὴν νὰ μὴ περιέχῃσι μόλυβδον, καὶ ἐντεῦθεν νὰ μὴ συμβαίνωσι δηλητηριάσεις. Ἐνεκα τῆς ἐκπτώσεως τῆς τιμῆς τοῦ λευκοσιδήρου πρὸς ἀπαλλαγὴν ζημίας προστίθεται μόλυβδος εἰς τὸ μίγμα ὡς εὐθυνότερος. Δύναται τις νὰ ἴδῃ ἂν ὁ λευκοσίδηρος περιέχει μόλυβδον ἂν ἐπιθέσῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας μίαν σταγόναν ἰσχυροῦ νιτρικοῦ ὀξέως· τὸ ὑγρὸν πρέπει νὰ τριβῇ ἐπὶ ἐπιφανείας οὐχὶ μείζονος τοῦ ἐνὸς λεπτοῦ εἶτα δὲ νὰ θερμανθῇ ἐλαφρώς ἕως οὗ ξηρανθῇ· εἶτα δύο σταγόνες διαλύσεως ἰοδούχου ποτάσσης χύνονται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μέρους. Ἐὰν ὁ λευκοσίδηρος περιέχει μόλυβδον θέλει σχηματισθῇ ἀμέσως τὸ στίλπνόν κίτρινον χρῶμα τοῦ ἰοδούχου μολύβδου.

#### ΠΟΙΚΙΛΑ

\* \* \* Τὸ ἐν Γλασκῳδῇ τὸν ἀπελθόντα Μάρτιον καθελκυσθὲν ἐμπορικὸν ἀτμόπλοιον ἡ Ἀμαζόνα, εἶναι τὸ μέγιστον ἐν τῷ κόσμῳ μετὰ τὸν «Μέγαν Ἀνατολικόν». Φέρει τέσσαρας ἰστούς καὶ δύο καπνοδόχους· ἔχει δωμάτια πρῶτης καὶ δευτέρας θέσεως, ἐν ἐκάστη τῶν ὁποίων 125 ἐπιβάται δύνανται νὰ τοποθετηθῶσιν· ἡ χωρητικότης αὐτοῦ εἶναι 6000 τόννων.

\* \* \* Κατὰ τὸν Ἀγασὶζ ὁπόταν νέα καὶ καταπληκτικὴ ἐφευρέσις ἐν ταῖς ἐπιστήμαις γίνεται γνωστὴ, ὁ λαὸς πρῶτον λέγει: «Δὲν εἶναι ἀληθές», εἶτα ὅτι «εἶναι ἐναντία εἰς τὴν θρησκείαν» καὶ τέλος «πᾶς τις ἐγίνωσκεν αὐτὴν πρότερον».

\* \* \* Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1857 ἐσυστήθησαν 35 ἀτμοκίνητοι ἀλευρόμυλοι ἐντὸς 18 πόλεων τῆς Ἑλλάδος συγκεντροῦντες δύναμιν ἵππων 658 καὶ 108 ζεύγη μολοπετρῶν. Οἱ μὲν 15 τούτων περιλαμβάνοντες δύναμιν ἵππων 360, ἐσυστήθησαν μέχρι τοῦ 1869, οἱ δὲ λοιποὶ 20 περιλαμβάνοντες δύναμιν 278 ἵππων ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου καὶ ἐντεῦθεν. Οἱ 35 ἀτμόμυλοι μετεποίησαν τῷ 1874 σίτον ἀξίας 23,000,000 περίπου εἰς ἄλεια ὧν ἡ ἀξία ὑπολογίζεται περίπου εἰς δρ. 26,100,000 περίπου, κατηνάλωσαν δὲ διὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς μηχανῆς αὐτῶν καύσιμον ὕλην ἀξίας δρ. 590,000 περίπου.